

FOTO: FRANK LEUNG, ISTOCKPHOTO

På fremmarsj sørover. Oterne er et stadig vanligere syn på Sør- og Østlandet.

DET STORE OTERMYSSTERIET

**TRUEDE
ARTER**

Vi vet hvor mye ulv, bjørn og jerv det er i Norge, men den lekne fetteren deres - oteren - lar seg ikke så lett telle. Natur & miljø har sett nærmere på rovpattedyret som nå er på fremmarsj mot Sør- og Østlandet. Men i Bergen møter de store vanskeligheter.

ROVPATTEDYRET SOM

Kan det være en sammenheng mellom påkjørsler, folk med forkjærlighet for utstoppede dyr og oterens bestandsutvikling i Norge? Ja, faktisk!

Tekst: TOR BJARNE CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

FOTO: ANDY GEHRIG, ISTOCKPHOTO

Fakta

Europeisk oter *Lutra lutra*

- Rovpattedyr i mårdyr-familien
- Status: sårbar (Norsk Rødliste 2010)
- Skuddpremie fra 1900-1932
- Totalfredet i 1982
- Lengde: 50-100 cm, hale 26-55 cm
- Vekt: 3-15 kilo
- Hannen betydelig større enn hunnen
- Forplantning: 1-3 unger
- Føde: fisk, amfibier
- Trusler: påkjørsler, drukning i fiskeredskaper, miljøgifter
- Utbredelse: Langs kysten fra Nord-Norge til Hordaland, innlandet i Sør-Norge
- Levealder: 12-16 år

Vet du hvordan man finner ut hvor mange otere som lever i Norge? Man teller hvor mange otere som er påkjørt. I det siste har tallet på påkjørte otere sunket dramatisk. Det er ikke gode nyheter for bestanden.

– Tellemodellen vår er ikke så god, må oterforsker Jiska Van Dijk ved Norsk institutt for naturforskning (NINA) innrømme.

– I de fleste andre land gjør man observasjoner på rutebasis. Men Norge er veldig stort, og det ville svært arbeidskrevende å gjøre slike tellinger. Det er et spørsmål om bruk av ressurser, sier Van Dijk.

OM UTSTOPPING OG FORSKNING

Tellemetoden viser at antall norske otere går dramatisk tilbake, hele 75 prosent på 15 år. Det er neppe riktig. Forskerne sitter tvert imot med en følelse av at det går bedre med det lekne rovpattedyret. Det store spørsmålet for oterforskerne er om det blir færre otere, eller om folk har blitt mindre flinke til å melde inn påkjørte dyr.

Og det er her folk med forkjærlighet for utstoppede dyr kommer inn. Svært mange av de 4214 oterne som er rapportert inn siden 1987 pryder nå folks stuer. Forskerne har fått en stor del av tallmaterialet sitt fra preparanter som stopper ut påkjørte otere for folk. Men hva om reduksjonen i bestanden bare skyldes at færre ønsker utstoppede dyr? Hva om det har gått av mote, at det er utstoppede otere som har hatt 75 prosent nedgang i bestanden?

– Den største usikkerheten knytter seg endringer i publikums interesse for å få stoppet ut oter, noe det er vanskelig å kartlegge og umulig å kvantifisere, står det i NINAs årsrapport om oter i 2008.

OTERE PÅ FREMMARSJ

Mye tyder på at det går bedre med oteren.

– Hvordan tettheten av otere er, vet vi altså ikke, men vi kan med sikkerhet si at utbredelsen øker. Oteren er på fremmarsj mot Sør- og Østlandet, sier Van Dijk.

Det har vært flere observasjoner av oter i Rogaland og rundt Oslofjorden. Det er en relativt ny situasjon. Før oteren ble fredet i 1982, fantes det nesten ikke otere sør for Nordland.

– Det står greit til med den norske oterbestanden.

VI IKKE LAR SEG TELLE

Fra 1900-1932 var det skuddpremie på otere i Norge. I 1982 ble rovpattedyret totalfredet i Norge.

Selv om vi mangler sikre data, tror vi at bestanden øker eller at den i alle fall er stabil, sier Van Dijk.

MØTER PROBLEMER I BERGEN

Otere på vandring sørover har imidlertid et stort hinder: Bergen.

– Vi ser at det er vanskelig for otere å komme seg forbi Bergen. Det er utrolig mange otere som drukner i garn, ruser og fiskeredskaper utenfor Bergen, forteller Van Dijk.

I kommunene rundt Bergen står rusene så tett at de faktisk bremser oterens ekspansjon langs kysten. Grensen for en veletablert bestand går akkurat her. Oterne trekkes mot fiskeredskaper på grunn av fisken. Dessverre er ruser og garn de rene dødsfeller for oteren. Den kan riktignok oppholde seg lenge under vann, men har den først satt seg fast, er drukningsdøden ikke til å unngå.

LIKER Å LEKE

– Otere er lekne. Vi ser stadig spor i snøen, der otere har sklidd på magen nedover mot et vann. Så er det ofte fotspor langs sklien. Det betyr at de har løpt opp og sklidd ned flere ganger, forteller Van Dijk.

Otere slår gjerne kollbøtter når de dykker etter vannplanter og trebiter, og valpene lekeslåss til stadighet. Voksne otere leker ofte med ungene sine. Det kan være fordi de vil overføre kunnskap til dem, men når de gang på gang sklir ned bakker på magen, kan det vanskelig forklares på annen måte enn at de liker å leke.

EVIG VANDRER

Otere er svært godt tilpasset et liv i vann. Neseborene kan lukkes, og de kan oppholde seg under vann i opptil fem minutter. I Norge har vi både otere som lever i innlandet og ved kysten. Otere i innlandet er stadig på farten og kan løpe opptil 10-20 kilometer om dagen, på jakt etter nye vassdrag hvor de kan jakte fisk. Langs kysten holder oterne seg på mindre leveområder, fordi tilgangen på fisk er bedre der.

At tilgangen på mat er spesielt god ved de hundrevis av oppdrettsanleggene langs kysten, har det oppvakte dyret merket seg.

– Siden oteren er så aktiv, vil alle oterne i et stort område før eller siden oppdage den nye næringskilden. Oppdretteren skyter dem én etter én, og bestanden minker stadig, står det å lese i Dyr i Norges natur.

Selv om oteren er totalfredet, kan Fylkesmannen gi fellingstillatelse av oter ved oppdrettsanlegg.

Oppdrett, drukningsdød og telleproblemer til tross, det ser ut til at utstoppede otere er mer utrydningstruede enn de sprell levende eksemplarene som finnes ute i naturen.